

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ 2 กลุ่ม วัดก่อนและหลังการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้ป่วยที่รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคหลอดเลือดหัวใจ โดยจำแนกความรุนแรงของโรคตามสมาคมโรคหัวใจของนิวยอร์กไม่เกินระดับ 2 ที่มารับการตรวจรักษาที่คลินิกโรคหัวใจ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2544 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 30 ราย ตามคุณสมบัติดังนี้ อายุอยู่ระหว่าง 20-65 ปี มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ไม่มีภาวะที่เป็นอุปสรรคต่อการระบวนการคิด การจำ การได้ยินปกติ สื่อสารด้วยภาษาไทยได้ดี อาการของโรคคงที่ มีระดับคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ คือ ผู้วิจัยจับสลากให้ผู้ป่วยรายแรกให้เข้าอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก่อน ส่วนผู้ป่วยรายต่อไปจะจัดให้อยู่อีกกลุ่มหนึ่ง โดยมีการจัดเข้าคู่กัน ให้มีความคล้ายคลึงกันของเพศ อายุต้องแตกต่างกันไม่เกิน 5 ปี ความรุนแรงของโรคอยู่ในระดับเดียวกัน และมีระดับคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนอยู่ในระดับเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามกรอบแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1997) และจากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปหาดัชนีความตรงของเนื้อหาได้เท่ากับ .84 แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ป่วยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคได้เท่ากับ .82

และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม นำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปหาดัชนีความตรงของเนื้อหาได้เท่ากับ .85 นำไปหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการทดสอบซ้ำในกลุ่มผู้ป่วยที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย ได้เท่ากับ .90

2. เครื่องมือในการทดลอง ประกอบด้วยโปรแกรมการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน คู่มือการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ วิดีทัศน์การเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ และเทปฝึกการผ่อนคลายแบบไม่เกร็งกล้ามเนื้อหน้าของสมบัติ ตาปัญญา โดยนำโปรแกรมและคู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม มาผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ป่วยที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน ส่วนวิดีโอทัศน์การเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ มีจำนวน 2 ชุด ซึ่งสุนทรา เลียงเชวงวงศ์ (2541) สร้างขึ้นในชุดที่ 1 และผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพิ่มเติมในชุดที่ 2 จะนำเสนอถึงเรื่องราวพฤติกรรมที่มีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสมของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ ได้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาความเหมาะสมในการลำดับเนื้อหา ลำดับภาพ ความชัดเจนของภาพ เสียง ระยะเวลาการดำเนินเรื่อง และมีการตรวจสอบคุณภาพวิดีโอทัศน์หลังการตัดต่อภาพบันทึกเสียง โดยนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ราย แล้วนำมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริงกับผู้ป่วย

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในกลุ่มควบคุมจะได้รับการพยาบาลตามปกติจากเจ้าหน้าที่คลินิกโรคหัวใจ ส่วนกลุ่มทดลองจะได้รับการพยาบาลตามโปรแกรมการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน จำนวน 3 ครั้ง ห่างกันวันเว้นวัน (จันทร์-พุธ-ศุกร์) จากนั้นผู้วิจัยจะติดตามเยี่ยมบ้านอีก 2 ครั้ง คือ ในสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 3 หลังเข้าร่วมโปรแกรม และทำการนัดผู้ป่วยซ้ำอีกครั้งหลังการอบรมไปแล้ว 4 สัปดาห์ เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภายหลังการทดลอง เมื่อรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้วได้นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะของตนเองและพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังการศึกษา (เปรียบเทียบภายในกลุ่ม) ด้วยสถิติทดสอบค่าทีของประชากร 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent sample) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะของตนเองและพฤติกรรมสุขภาพระหว่างกลุ่ม ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (analysis of covariance)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนสมรรถนะแห่งตนของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ ภายหลังได้รับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนสูงกว่าก่อนได้รับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
2. คะแนนพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ ภายหลังได้รับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนสูงกว่าก่อนได้รับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
3. ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน มีระดับคะแนนสมรรถนะแห่งตนสูงกว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
4. ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน มีระดับคะแนนพฤติกรรมสุขภาพสูงกว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ไม่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย ดังนั้นจึงไม่สามารถเป็นตัวแทนของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจทั้งหมดได้ จึงมีข้อจำกัดในการนำผลวิจัยไปใช้กับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจอื่น ๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติที่แตกต่างไปจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะควบคุมปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นตัวแปรอิสระที่อาจมีผลต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจได้ เช่น ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (ซึ่งในขณะดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้ป่วยประสบกับอุทกภัย) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการสนับสนุนจากครอบครัว เป็นต้น ซึ่งอาจจะมีผลต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดหัวใจ ความสำคัญของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน และพฤติกรรมสุขภาพที่ควรปรับเปลี่ยนของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ นอกจากนี้ยังได้โปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนไปเป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ ในการพัฒนาให้ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจได้

มีการรับรู้ในสมรรถนะแห่งตนสูงขึ้น ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้เหมาะสมต่อไป

2. ด้านบริหารการพยาบาล ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเสนอต่อผู้บริหารในการพิจารณาการวางแผนนโยบายด้านการให้บริการแก่ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ เป็นแนวทางในการสร้างมาตรฐานทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ หรือ เป็นข้อมูลในการพิจารณาในวางแผนการทำงานเป็นทีมสุขภาพ (multidisciplinary team) ในการสร้าง care map หรือ critical pathway ต่อไป จะนำไปสู่การประกันคุณภาพในการให้การพยาบาลให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

3. ด้านการศึกษาพยาบาล เป็นข้อมูลในการสอดแทรกเนื้อหาของแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของเบนคูราและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในหลักสูตรของการพยาบาลชั้นสูง และหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง

4. ด้านการวิจัย ได้ข้อมูลพื้นฐานในการจะทำวิจัยต่อเนื่องในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ และได้แนวทางในการทำวิจัยโดยการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนกับผู้ป่วยเรื้อรังอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น มีการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้มีการกระจายของลักษณะประชากรที่มีการหลากหลาย รวมทั้งขยายระยะเวลานานขึ้นและมีการติดตามในระยะยาวเพื่อประเมินผลของการคงไว้ซึ่งการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมสุขภาพในระยะยาวต่อไป